

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S. Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

Cap. III. Partitio philosophiæ humanæ circa animam, in doctrinam de spiraculo, & doctrinam de anima sensibili, sive producta. Partitio secunda ejusdem Philosophiæ, in doctrinam de substantia & ...

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

& propriè malacissant. *Imprimètia* autem, & virtutem Malacissantium, tanquam vehicula, facilius & altius deducunt, atque ipsa partes non nihil expandunt. *Occludentia* autem, virtutem utrorumque retinèti, & paulisper figunt, & Perspirationem, quæ est res Malaciffationi opposita, (quia humidum emittit,) cohibent. Itaque per hæc tria (sed potius ordine disposita, & succedentia, quam commixta) res absolvitur. Interim in hæc parte monemus; non eam esse intentionem Malaciffationis, ut nutriat partes per exteriora; sed tantum ut eas reddat magis idoneas ad nutriendam. Quicquid enim magis aridum est, minus activum ad assimilandum. Atque de *Prolongatione Vita*, quæ est pars tertia *Medicina*, noviter ascripta, hæc dicta sunt.

Veniamus ad *Cosmeticam*, quæ certe partes habet civiles, partes rursus effeminatas. Corporis enim munditia, & decor honestus, rectè existimatur pro manate à modestia quadam morum, & à reverentia; inprimis erga Deum, cujus creaturæ sumus; tum erga societatem, in qua degimus; tum etiam erga nosmet ipsos, quos non minus, imò magis, quam alios revereri debemus. Verum ad ulterius illa decoratio, quæ fucos & pigmenta adhibet, digna certe est illis defectibus, qui eam semper comitantur, cum non sit, aut ad fallendum satis ingeniosa, aut ad utendum satis commoda, aut ad salubritatem satis tuta & innocua. Miramur autem, pravam hanc consuetudinem fucandi, leges censorias, tam Ecclesiasticas, quam Civiles, quæ alias in luxuriam circa vestes, aut cultus capillorum effeminatos, admodum fuerint severæ, ita diu fugisse. Legimus certe de *Jezabele*, quod pigmentis faciem obliverit; verum de *Esthera*, & *Sudibba*, nil tale perhibetur.

Pergamus ad *Athleticam*. Eam sensu intelligimus paulo largiori, quam accipi consuevit. Huc enim referimus, quicquid versatur circa conciliandam qualemcunque (quam corpus humanum suscipit) *Habilitatem*; sive sit *Agilitas*, sive *Tolerantia*. Quarum *Agilitas* duas habet partes. *Robur* & *Velocitatem*; Ac *Tolerantia* itidem duas, vel *Indigentiarum Naturalium patientiam*, vel in *cruciati-bus Fortitudinem*. Quorum omnium videmus sæpe numero exempla insignia, in practica funambulorum, in duro victu hominum quorundam Barbarorum in stupendis viribus Maniacorum, & in constantia nonnullorum inter exquisita Tormenta. Imo si aliqua alia repetiatur facultas, quæ in priorem partitionem non cadit, (qualis in *Urinatoribus* sæpe conspicitur, qui mirifice Anhelitum cohibere possunt) ad hanc ipsam Artem aggregati volumus. Atque quod talia fieri quandoque possint, manifestissimum est: At Philosophia & inquisitione causarum circa eadem fere neglecta jacet: hanc arbitramur ob causam, quod hominibus persuasum sit, hujusmodi Magisteria Naturæ solummodo vel ex peculiari certorum hominum indole, (quæ sub disciplinam non cadit) vel à diu-tina, ab annis usque puerilibus, consuetudine, (quæ potius imperari, quam doceri solet) obtinere. Quod et si verum profus non sit, tamè defectus hujusmodi rerum quid attinet notare? Certamina enim Olympica jam diu cessarunt: Tum etiam in ejusmodi rebus mediocritas sufficit ad usum: Excellentia autem mercenariæ cuidam ostentationi fere infervit.

Postremo accedimus ad *artes voluptarias*. Eæ secundum sensus ipsos dispersitæ sunt: oculos oblectat præcipue *Pictoria*, cum aliis artibus innumeris, quæ ad magnificentiam spectant, circa ædificia, hortos, vestes, vasa, calices, gemmas, & similia. Aures demulcet *Musica*, quæ tanta vocum, spiritus chordarum, varietate, & apparatu instructa est. Olim etiam *Hydraulica*, pro Coryphæis quibusdam Artis ejus habita sunt, quæ nunc prope obsoleverunt. Atque Artes, quæ ad Visum, aut Auditum spectant, præ aliis præcipue Liberales habitæ sunt: Sensus hi duo magis casti: Scientiæ magis eruditæ, quippe qui etiam *Mathematicam*, veluti Ancillam, in familiis suis habeant: Etiam altera ad memoriam & demonstrationes, altera ad mores & affectus animi non nihil respicit. Reliquorum sensuum oblectationes, atque artes circa ipsos, minus in honore sunt: veluti *Luxuriæ*, quam Magnificentia propiores, unguenta, odoramenta, Delicia & Cupedia Mensarum, maxime autem Incitamenta Libidinis, rectius censore, quam Doctorum indigent. Optime sane à quibusdam annotatum est, nascentibus & crescentibus Rebus publicis, artes militares florere; in statu & culmine positis Liberales; at ad declinationem & decasum vergentibus Voluptarias. Hæc vero ætas nostra, vereor ne tanquam in decasu felicitatis, in Artes voluptarias inclinet. Quare ista misa faciamus. Cum *Artibus Voluptariis* loculares copulo. Deceptiones siquidem Sensuum, inter Delectationes Sensuum reponendæ sunt.

Jam vero transcurfis *Doctrinis* illis, circa corpus humanum (*Medicina*, *Cosmetica*, *Athletica*, *Voluptaria*) illud obiter monemus; Cum in corpore humano tot Res in considerationem veniant, partes, humores, functiones, facultates, accidentia: cumque (si nobis integrum esset) constitui oportuisset corpus unicum *Doctrina de corpore humano*, quæ ista omnia complecteretur, (simile illi *Doctrina de anima*, de qua mox dicemus:) tamen, ne artes nimis multiplicentur, neve veteres artium limites, plusquam necesse fuerit, transponantur, *Doctrinam de partibus corporis humani*, de *functionibus*, de *humoribus*, de *respiratione*, de *somno*, de *generatione de foetu & gestatione in utero*, de *Augmentis*, de *pubertate*, de *canicie*, de *impinguatione*, & similibus in *Corpus Medicina* recipimus, licet ad officia illa tria non propriè pertineant; sed quia corpus ipsum hominis, sit per omnia *Medicina* Subjectum. *Motum* autè *voluntariu*, & *sensum*, ad *Doctrinam de anima* reiicimus, siquidem *Anima* partes in his duobus sunt potiores. Atque sic *Doctrinam*, quæ circa corpus hominis versatur, quod *Anima* pro tabernaculo duntaxat est, claudimus.

CAP. III.

Partitio Philosophiæ humanæ circa animam, in Doctrinam de spiraculo; & doctrinam de anima sensibili sive producta. Partitio secunda ejusdem Philosophiæ in Doctrinam de substantia & facultatibus animæ. & doctrinam de usu & objectis facultatum. Appendices duæ doctrinæ de facultatibus animæ; Doctrina de divinatione naturali, & doctrina de fascinatione. Distributio facultatum animæ sensibilis, in motum & sensum.

Veniamus ad *doctrinam de anima humana*; & cujus thesauris, omnes ceteræ *doctrinæ* de promptæ sunt. Ejus duæ sunt partes; Altera tractat de *animæ rationali*, quæ Divina est; Altera de *irrationali*, quæ communis est cum Brutis. Notavimus

autem paulo superius (ubi de *formis* loquebamur) differentes illas duas *animarum* emanationes, quæ in prima utriusque creatione se dant conspiciendæ, Nimirum, quod altera ortum habuerit à *Spiraculo Dei*, altera è *matricibus Elementorum*. Nam de *animæ rationalis* generatione primitiva, ita ait Scriptura. *Formavit hominem de limo terra, & spiravit in faciem spiraculæ viæ*. At generatio *animæ Irrationalis*, sive *Brutorum*, facta est per verba illa, *Producat aqua, Producat terra*. Hæc autem *animæ* (qualis est in homine) *animæ rationalis* organum tantum est, atque originem habet & ipsa quoque, quemadmodum in *Brutis*, è limo teræ: Neque enim dictum est, *Formavit corpus hominis de limo terra, sed Formavit hominem*; integrum scilicet hominem, excepto spiraculo. Quamobrem partem primam *doctrinæ generalis* circa *animam humanam*, *doctrinam de spiraculo* appellabimus; Secundam veto *doctrinam de animæ sensibili* sive *producta*. Neque tamen, cum hætenus *Philosophiam* solam tractemus, (quippe *Sacram Theologiam* in fine operis collocavimus) partitionem istam à *Theologia* mutuemus, nisi etiam cum principiis *Philosophiæ* conveniret. Plurimæ enim & maximæ sunt *animæ humanæ* præcellentiæ supra *animas Brutorum*, etiam *Philosophantibus* secundum sensum manifestæ. Ubique autem tot & tantarum invenitur *Excellentiarum Symbolum*, ibi merito semper constitui debet *differentia specifica*. Itaque nobis non nimium placet confusa illa & promiscua philosophorum de *animæ functionibus* tractatio: ac si *animæ humanæ*, gradu potius, quam specie, discriminata esset ab *animæ Brutorum*: Non aliter, quam Sol inter Altra, aut Aurum inter Metalla.

Subjungenda est etiam *partitio alia doctrinæ generalis* circa *animam humanam*, antequam de speciebus fufius loquamur. Etenim, quæ de speciebus postea dicemus, utramque partitionem, tum illam, quam jam modo posuimus, tum istam, quam nunc proponemus, simul tractabunt. Secunda igitur *partitio* sit, in *doctrinam de substantia & facultatibus animæ*, & *doctrinam de usu & objectis facultatum*.

Præmissis itaque his partitionibus geminis, ad species accedamus. *Doctrina de spiraculo*, eademque de *substantia animæ rationalis*, complectitur inquisitiones illas de *Natura* ejus, *Utrum natura sit illa, an adventitia: separabilis, an inseparabilis: mortalis, an immortalis: quatenus legibus materiæ alligata, quatenus minime: & similia*. Quæ vero hujus sunt generis, licet etiam in *Philosophia*, & diligentiorum & altiorum inquisitionem subire possint, quæ adhuc habetur, utcunque tamen in fine *Religionis* determinanda & diffinienda rectius transmitti censemus: Aliter enim, erroribus haud paucis, & sensus illusionibus omnino exponentur. Etenim, cum *Substantia animæ*, in creatione sua, non fuerit extracta, aut deducta ex massa Cæli & teræ, sed immediate inspirata à Deo; cur quæ leges Cæli & teræ, sint propria subjecta *Philosophiæ*; quomodo possit cognitio de *substantia animæ rationalis* ex *philosophia* peti & haberi? Quinimo ab eadem inspiratione Divina hauriatur, à qua *substantia animæ* primo emanavit.

Doctrina veto de *animæ sensibili*, sive *producta*, etiam quatenus ad *substantiam* ejus, vere requiritur:

At ea inquisitio nobis quasi desiderari videtur. Quid enim ad *doctrinam de substantia animæ* faciunt, *Actus ultimus, & forma corporis*, & hujusmodi nugæ *Logicæ*? *Animæ* siquidem *sensibilis*, sive *Brutorum* plane *substantia corporea* censenda est, à calore attenuata, & facta invisibilis; *Aura* (inquam) ex natura flammæ & aëreæ confata; aëcis mollicie ad impressionem recipiendam; ignis vigore ad actionem vibrandam dotata; partim ex oleosis, partim ex aqueis nutrita; Corpore obdura; atque in animalibus perfectis in capite præcipue locata; in nervis percurrentes, & sanguine spirituosio arteriarum resecta & reparata quemadmodum *Bernardinus Telesus*, & *Discipulus* ejus *Augustinus Donius*, aliqua ex parte, non omnino inutiliter, asseruerunt. Itaque de hac *doctrina*, diligentior fiat inquisitio: Eo magis, quod hæc res non bene intellecta, opinionibus superstitiosis, & plane contaminatis, & dignitate *animæ humanæ* pessime conculcantes, de *Metempsychosis*, & *lustrationibus animarum* per periodos annorum, denique de nimis propinqua *animæ humanæ* erga *animas Brutorum* per omnia cognatione, peperit. Est autem hæc *animæ* in *Brutis animæ principalis*, cujus corpus *Brutorum* organum; in homine autem, organum tantum & ipsa *animæ rationalis*, & *spiritus* potius appellatione quam *animæ* indigitar possit. Atque de *substantia animæ* hætenus.

Facultates autem *animæ* notissimæ sunt, *Intellectus*, *Ratio*, *Phantasia*, *Memoria*, *Appetitus*, *Voluntas*, denique univèrsæ illæ circa quas versantur *Scientiæ Logicæ*, & *Ethicæ*: Sed in *doctrina de animæ*, *origines* ipsarum tractari debent, idque phylicæ, prout *animæ* innatæ sint, & adhæreant: *usus* tantum ipsarum, & *Objecta*, illis alteris *artibus* deputantur. Atque in hac parte nihil egregii (ut nobis videtur) adhuc reperitum est; quanquam desiderari eam haud sane dixerimus. Habet etiam pars ista de *facultatibus animæ* appendices duas, quæ & ipsæ quemadmodum tractantur, potius fumos nobis exhibuerunt, quam flammam aliquam lucidam veritatis: Alterum harum est *doctrina de divinatione naturali*; Altera de *fascinatione*.

Divinationem ab Antiquis, nec male, in duas partes divisam habemus, *Artificialem*, & *Naturalem*. *Artificialis* ratiocinando, ex indicatione signorum, prædictionem colligit. *Naturalis*, ex ipsa animi præsentatione interna absque signorum administris, prælagit. *Artificialis duplex*: Altera argumentatur ex *causis*; Altera ex *experimentis* tantum, cæca quadam auctoritate. Quæ posterior, ut plurimum, superstitiosa est. Quales erant *Ethnicorum* *Disciplinæ*, circa *inspectionem extorum*, *volatuum avium*, & similia. Etiam *Chalæorum Astrologia* solenior, non multo melior. At *Artificialis Divinatio* utraq; inter diversas *Scientias* spargitur. Habet *Astrologus* prædictiones suas ex situ astrorum. Habet etiam *Medicus* suas; de morte ingruente; de convalescentia; de symptomatibus morborum superventuris; ex urinis, pulsibus, aspectu ægrorum, & similibus. Habet & *Politicus* suas; *Orbem venalem*; & cito perituram, si *Emporem* invenerit! Cujus *Vaticinii* fides non diu morata est; impleta primum in *Sylla*, postea in *Cæsare*. Hujusmodi igitur prædictiones, præsentis non sunt *Instituti*, verum ad artes proprias remitti debent. *Naturalis* autem *Divinatio*, ex vi scilicet interna animi ortum habens,

habens, ea demum est, de qua nunc agitur. Hæc duplex est; Altera *nativa*: altera per *influxum*. *Nativa* hoc nunc suppositionis fundamento: Quod anima in se redacta, atq; collecta, nec in corporis organa diffusa, habeat ex vi propria essentia suæ, aliquam prænotionem rerum futurarum: Illa vero optimè cernitur in somnis, ecstasibus, confinis mortis; rarius inter vigilandum, aut cum corpus sanum sit ac validum. Hujusmodi verò status animi, procuratur fere, aut adjuvatur, ex abstinentiis, atq; illis rebus, quæ animam à muneribus corporis exercendis maxime sevocant, ut sua natura absq; impeditionibus exteriorum gaudere possit. *Divinatio* vero per *influxum*, hoc altero suppositionis fundamento nititur; Quod anima, veluti speculum, illuminationem quãdam secundariam, à Præscientia Dei & Spirituum excipiat; Cui etiam idem, qui priori, status & regimen corporis confert. Eadem enim animæ sevocatio efficit, ut & sua natura impensius utatur, & Divinorum Influxuum sit magis susceptiva: Nisi quod in *Divinationibus* per *Influxum* anima fervore quodam, atque tanquam Numinis præsentis impatientia. (quæ apud Præfatos *Sacri Furoris* nomine vocabatur) corripitur: in *Divinatione* autem *Nativa*, quieti potius & vacationi propior sit.

Ferminatio autem, est vis & actus imaginationis intensius in corpus alterius: (vim enim imaginationis super Corpus proprium ipsius imaginantis superius perstrinximus.) In hoc genere (chola Paracelsi, & e mentis *naturæ* *Magia* cultores, tam fuerunt immodici, ut imaginationis imperum & apprehensionem *miracula patranti fidei* tantum non exæquarint. Alii ad similitudinem veri propius accedentes; cum occultas rerum energias & impressiones, sensuum irradiationes, cõtationum de corpore in corpus transmissiones, virtutum magneticarum delationes acutius intuerentur, in eam opinionem devenerunt, quod multo magis à Spiritu in Spiritum (cum Spiritus præ rebus omnibus sit, & ad agendum strenuus, & ad patiendum tener & mollis) impressiones, & delationes, & communicationes fieri potuerint. Unde increbuerunt opiniones, factæ quasi populares, De Genio superiori, De hominibus quibusdam insauis & ominosis, De ictibus amoris & invidiæ, & aliæ his similes. Atq; huic conjuncta est disquisitio, quomodo *imaginatio intendi & fortificari* possit? Quippe si imaginatio fortis tatarum sit virium, operæ præmium fuerit nosse, quibus modis eam exaltari, & se ipsa majorem fieri detur? Atq; hic obliq; nec minus periculose, se insinuat palliatio quædam & defensio maximæ partis *Magia ceremonialis*. Speciosus enim fuerit prætextus, cæremonias, characteres, incantationes, gesticulationes, amuleta, & similia, non ex aliquo tacito aut Sacramentali cum malis Spiritibus contractu vires nancisci; sed eo pertinere tantum, ut in aginatio illius, qui his utitur, roboretur & exaltetur: Quemadmodum etiam in Religione, usus imaginum, ad mentes hominum in rerum contemplatione desigendas, & devotionem Præcantium excitandam, invaluit. At tamen mea talis est Sententia; Etiam si detur, vim imaginationis esse utiq; potentem, atque in super Cæremonias vim illam intendere & roborare;posito denique, quod adhibeantur Cæremonia ad hanc intentionem sincere, atque tanquam reme-

dium Physicum, absque aliqua vel minima cogitatione de invitandis per ipsas auxiliis Spirituum: haberi nihilominus debent pro illicitis, propterea quod sententiæ illi Divinæ, adversus hominem propter Peccatum latæ, repugnent & recalcitent; *In sudore vultus comedes panem tuum*. Siquidem *Magia* ejus generis, egregios illos fructus, quibus Deus Pretium Laborem constituit, adipiscendos proponit, per paucas, easq; faciles, & minime operosas observantias.

Superiunt *Doctrina* duæ, quæ ad facultates animæ inferioris, sive sensibilis: præcipue spectant, utpote quæ cum organis corporeis, maxime communicant. Altera de *motu voluntario*: Altera de *sensu & sensibili*. In priori harum, etiam alias satis jejune inquisita, unica pars fere integra deest. Etenim de officio & fabrica commoda nervorum & musculorum, & aliorum quæ ad hunc motum requiruntur, quæq; pars corporis quiescat, dum alia moveatur; tum quod hujusce motus rector & quasi auriga sit imaginatio; adeo ut dimissa imagine, ad quam motus fertur, statim intercipiatur & sistatur motus ipse, (ut cum deambulamus, si alia subeat cogitatio acris & defixa, continuo consistimus;) & aliæ nonnullæ subtilitates non malè, in observationem & inquisitionem jam pridem venerunt. Quomodo vero compressiones, & dilataciones, & agitationes Spiritus, (qui procul dubio motus sôns est) corpoream & crassam partium molem flectat, excitet, aut pellat, adhuc diligenter inquisitum & tractatum non est. Neque mirum, cum anima ipsa sensibilis hæctenus potius pro enelechia & functione quadam habita sit, quam pro substantia. At quando jam innotuerit, ipsam esse substantiam corpoream & materiata, necesse est etiam, ut, quibus nixibus, aura tam pusilla & tenera, corpora tam crassa & dura in motu ponere possit, inquiratur. De hac parte igitur, cum *desideretur*, fiat inquisitio.

At de *sensu & sensibili* longe uberior & diligentior adhibita est inquisitio, tam in Tractatibus circa generalibus, quam in artibus specialibus, utpote *Perspectiva*, *Musica*, quam vere nihil ad institutum: quandoquidè illa tanquam *desiderata* ponere non liceat. Sunt tamen duæ partes nobiles & insignes, quas in hac doctrina *desiderari* statuimus; Altera de *differeciis perceptionis & sensus*: Altera de *forma lucis*.

Atq; differentiam inter *perceptionem & sensum*, bene enucleatam, debuerant Philosophi Tractatibus suis de *sensu & sensibili* præmittere, ut rem maxime fundamentalem. Videmus enim, quasi omnibus corporibus naturalibus inesse vim manifestam *percipiendi*: etiam electionem quandam amica amplectendi, inimica & aliena fugiendi. Neque nos de subtilioribus *perceptionibus* tantum loquimur, veluti cum Magnes ferrum allicit; Flâma ad naphtham affilit; Bulla bullæ approximata coit; Radiatio ab objecto albo diffilit; Corpus animalis utilia assimilât, inutilia excernit; Spongiæ pars (etiam super aquam elevata) aquam attrahit, ærem expellit; Et hujusmodi. Etenim quid attinet talia enumerare? Nullam siquidem corp^o ad aliud admotum illud immutat, aut ab illo immutatur, nisi operationem præcedat *perceptio* reciproca. *Percepit* corpus meatus, quib^o se insinuat: *Percepit* impetum alterius corporis, cui cedit: *Percepit* amotionem alterius corporis, à quo detinebatur, cum

le recipit: *Percepit* divulsionem sui continui, cui ad tempus resistit: Ubiq; deniq; est *Perceptio*. Aër vero calidum & frigidum tam acute *percepit*, ut ejus *Perceptio* sit longe subtilior, quam tactus humani; qui tamen pro calidi & frigidi norma habetur. Duplex igitur deprehenditur circa hanc *doctrinam* hominum culpa: Alia, quod eam intactam & intactatam (cum tamen sit res nobilissima) plerumq; reliquerunt: Alia, quod qui huic contemplationi forte animum adjecerunt, longius, quam par est, proveci sunt, & *Sensum* corporibus omnibus tribuerunt: ut piaculum fere sit, tamum arboris avellere, ne forte instar Polydori ingemiscat. At debuerant illi *differentiam perceptionis & Sensus*, non tantum in comparatione sensibilibus ad insensibilia, secundum corpus integrum, explorare, (veluti plantarum & animalium,) verum etiã in corpore ipso sensibili animadvertere, quid in causa sit, cur tot actiones expediantur, absque omni tamen *Sensu*: Cur alimenta digerantur, egerantur; Humores & Succis, sursum, deorsum, ferantur; Cor & Pulsus vibrent; Viscera, sua quæque officina, sicut officina, producant; Et tamen hæc omnia, & complura alia, absq; *Sensu* fiant? Verum homines non satis acute, qualis sit actio *Sensus*, viderunt, atq; quod genus corporis, quæ mora, quæ conduplicatio impressionis ad hoc requirantur, ut dolor vel voluptas sequatur? Denique *differentiam* inter *Perceptionem* simplicem & *Sensum*, nullo modo nosse videntur; nec quatenus fieri possit *Perceptio* absq; *Sensu*. Neque enim hæc verborum tantum controversia est, sed de re magni protus momenti. De hac igitur *doctrina* (ut in primis utili, & ad plurima spectate) melius inquiratur: Quandoquidem etiam circa hanc rem incertitia tantum apud nonnullos ex Antiquis Philosophis potuerit, ut omnibus sine discrimine corporibus animam infundi putaverint: Neq; enim videbant, quomodo *Motus* cum discretionem fieri potuerit absque *Sensu*; aut *Sensus* adesse absque *Anima*.

De *Forma Lucis* quod debita non facta fuerit inquisitio, (præsertim cum in *Perspectiva* lætenuè elaborarunt homines) stupenda quædam negligentia censerit possit. Etenim, nec in *Perspectiva*, nec alias, aliquid de *Luce*, quod valeat, inquisitum est. Radiationes ejus tractantur, origines minime. Sed collocatio demum *Perspectiva* inter *Mathematica*, hunc ipsum defectum, & alios similes perperit; quia à *Physicis* præmature discessum est. Tractatio autem de *Luce*, & causis ejus, in *Physicis* rursus superstitiosa fere est, tanquam de re inter Divina & Naturalia media; adeo ut quidam ex Platonicis, eam materia ipsa antiquiorem introduxerint. Cum enim spacium esset diffusum, id pri-

mum lumine, postea vero corpore impletum fuisse, vanissimo commento asseruerunt: quando tamen Scripturæ Sacræ, massam Cœli & Terræ, tenebrosam, ante *Lucem* creatam, discrete posuerint. Quæ vero *physicè* & secundum sensum de ea tractantur, ea statim ad *Radiationes* descendunt, ut parum *Physicæ* inquisitionis circa hanc rem extet. Debuerant autem homines cõtemplationes suas submittere paulisper, & quid sit *Corporibus* omnibus *Lucis* commune inquirere, tanquam de *Forma Lucis*. Etenim quam immensa est corporis differentia (si ex dignitate considerentur) inter Solè & Lignum putridum, aut squamas etiam piscium putridas: Inquirere etiam debuerant, quid tandem in causa sit, cur aliqua ignescant, & *Lucem* ex se jactant calefacta, alia minime? Ferrum, metalla, lapides, vitrum, ligna, oleum, sebum, ab igne, vel flammam vibrant, vel saltem rubescunt: At aqua, aër, acerrimo, & tanquam furenti calore fervefacta, nihil tamen *Lucis* adipiscuntur, nec splendent. Quod si quis hoc eo fieri putet, quod proprium sit *Ignis Lucere*, Aqua autem & Aër *Igni* omnino inimica sint; is sane nunquam per obscura Noctis in aqua falsa, tempestate calida, remigavit; cum guttulas aquæ ex remorum concussione subsilientes, micare & lucessere videre potuisset. Quod etiã sit in spuma maris ferventiore, quam *Pulmonem marinum* vocant. Quid deniq; habent commune cū flamma & ignitis Cicendulæ & Luciolæ; & Musca Indica, quæ cameram totam illustrat; & oculi quorundam Animalium in tenebris; & Saccharum inter radendum, aut frangendum; & sudor equi nocte æstuosa festinantis; & alia nonnulla: Quin & homines tam parum in hac re viderunt, ut pleriq; scintillas è silice aërem attritu putent. Attamen quando aër calore non ignescat, & *Lucem* manifesto concipiat, quomodo tandem sit, ut noctuæ, & feles, & alia nonnulla animalia, noctu cernant? Adeo ut ipsi aëri (quando visio absq; *Luce* non transigatur) necesse sit inesse *Lucem* aliquam nativam & genuinam, quamvis tenuem admodum & infirmam, quæ tamen sit radiis visivis hujusmodi animalium proportionata, iisq; ad videndum sufficiat. Verum hujusce mali (ut plurimum) causa est, quod homines ex Instantiis particularibus *Formas Naturarum Communes* non elicerunt; Id quod nos tanquam subjectum proprium *Metaphysicæ* posuimus: Quæ & ipsa *Physicæ*, sive *Doctrinæ de Natura*, pars est Itaq; de *Forma & Originibus Lucis* fiat *Inquisitio*, eaq; interim inter *Desiderata* ponatur. Atque de *Doctrina* circa *substantiam animæ*, tam *Rationalis* quam *Sensibilis*, cum *Facultatibus suis*, atq; de ejusdem *Doctrinæ Appendicibus*, hæc dicta sint.

FRANCISCI BACONIS

DE VERULAMIO,

Vice Comitis sancti Albani,

De Dignitate & Augmentis Scientiarum,

LIBER QUINTUS.

Ad Regem suum.

CAP. I.

Partitio doctrinæ circa usum & objecta facultatum animæ humane, in Logicam, & Ethicam. Partitio Logicæ, in Artes Inveniendi, Judicandi, Retinendi & Tradendi.

Doctrina circa intellectum, (Rex optime) atque illa altera circa *Voluntatem hominis*, in natalibus suis tanquam Gemellæ sunt. Etenim *illuminationis puritas*, & *arbitrij libertas*